

במדינה

(המשך מעמוד 5)

של המעצור, עסקו הם במלאכה חשובה לא פחות: בריחה מכלאם. שבוע בריחות בוצעו ממחנות המעצר באפריקה. כל בריחה היתה מלאכה מחשבת. בחודש יוני 1946 בוצעה הבריחה הגדולה ביותר בהיסטוריה של הגלות, כאשר 54 איש, לבושים במדי מחלקה בריטית, ברחו דרך שתי מנהרות ממחנה אריתריאה. חודש לפני הקמת המדינה בוצעה הבריחה המוצלחת ביותר, באמצעות מנהרה שנחפרה ליד אחד הצריפים, במחנה גילגיל. ששה אנשים, בתוכם סגן מספר האציל יעקב מרידור, הצליחו לברוח דרכה ולהגיע תוך יומיים לפאריס.

הבורחים צוידו בדרכונים של מדינות הונגרים וסלודור, שהוכנו במחנה עצמו, באמצעות פרימיטיביים. למעשה לא ידעו מכיני הדרכונים עצמם כיצד נראים דרכונים של מדינות אלה. הם יצרו אותם כיד הדמיון הטובה עליהם, העתיקו רק את סמלי המדינות מתוך המילון של לארוס. פקודי המסס הצרפתיים שבדקו דרכונים אלה, רטנו בועף: "איהו מין מדינות אלה, כל שנה מחליפות את צורת הדרכון שלהן?" אגב, אחרי הבריחה, נסתמה המנהרה במ"חנה קניה, כדי לאפשר בה בריחות נוספות. הבריטים לא גילו אותה עד עצם היום הזה, ויתכן שחיללים בריטיים השהים כרגע באותו מחנה משתמשים בה כדי לצאת לחופשות מחוץ למחנה.

שבת גולים גם יחד. מדי שנה בשנה מתכנסים אלה שנותרו מקרב גולי קניה לפגישות רעים, בהן הם מעלים זכרונות מהשנים שבילו יחד מאחורי גדרות-תיל בגולה. השבוע, כאשר יתכנסו הגולים למס' גשם השנתי בבית ציוני אמריקה, מלאים בבני משפחותיהם הם עתידים לזכות ב"פיצוי סמלי, שיפצה אותם על שנות סבלם. ועד גולי קניה החליט להוציא אותם מיוחד, שיוכר לצאצאיהם כי אבותיהם נמנו בין הגולים. לא יהיה זה את רשמי או ממלכתי; אפשר גם להניח כי איש מהם לא יסרב לקבלו.

פרשת תכור

העד הבא: ראש הש.ב.

"האם האמנת לדברי מר דויד בן-גוריון?" שאל עורך-הדין כספי את העד, בהצביעו על עתון דבר, שהופיע ימים אחדים אחרי חטיפתו של אלי תכור, לפני שמונה חודשים. בקטע המוצג הצהיר ביג'י, בתשובה לשאלות העורך, שהוגשו בכנסת, כי אין יסוד להאשמות העורך הזה שאלי תכור נחטף בידי הש.ב., וכי יתכן שעורכי השבועון עצמם ביימו את כל העניין.

העד, דב שהם, צעיר תל-אביבי ששירת בהגנה ובצה"ל, שקל את השאלה בדומיה. ואחר פנה אל השופט ד"ר יוסף מגורי כהן: "אני מבקש להרשות לי שלא לענות על השאלה."

ההתמודדות מתקרבת. כאשר התחדשה השבוע שמיעת העדים, בתביעת ה"עולט הזה נגד דבר השבוע, על כי בסאון ההסתדרות הוציא דיבה בכתבו כי עורכי העולט הזה הם אשר חטפו את אלי תכור ומסרו הודעה כוזבת למטרה בפרשה זו, קיומה השופט כי שלושת הימים שהקצה יספיקו לסיום פרשת העדות. אך מן הישעה הראשונה של חקירת עד התביעה שהם, היה ברור כי אפילו זמן זה לא יספיק.

באכוח הגאשמים נהג גם כלפי עד משני זה לפי הטקטיקה של התנצחות והשהיה, שהיתה אוסיינית לקו ההגנה מאז התחלת המשפט. אחרי הישיבה, ביקש כספי מבית המשפט להזמין שני עדים מטעם ההגנה. האחד: ע.מ.מ. חיים עונטין, ראש הלשכה הפלילית של משטרת תל-אביב. השני היה אדם חשוב מאד — אחד החשבים ביותר במדינה: הממונה על שרותי הבטחון, אשר שמו אסור לפרסום. היה ברור כי סוף-סוף תבוא ההתמודדות המשפטית בין שני הק"צות של החיים הציבוריים: לוחמי השחייתות מזה, וראש מנגנון הבילוש מזה.

מה יחסי ביג'י? אך ההתמודדות נדחה, לעת עתה. כאשר עלה ראש מערכת העולט הזה שלום כהן על דוכן העדים, שוב נקט כספי בשיטה של חקירה מדוקדקת עד כדי הגומה. "זהו פילבאסטרו?" קרא תמיה, "הם רק מנסים להרחיב זמן." "אני אחקור אותו עוד יומיים לפחות," (המשך בעמוד 8)

• נסיון להשהות החלטה בלתי-רצויה, על-ידי נאומים ארוכים שאינם לעניין.

המדינה - זוה אני...

ראש הממשלה לא נרתע מלהשתמש במאמץ הלאומי להקמת המדינה לשם סדור השכונות אישיים.

תחילה "שכח" מר בן-גוריון להוועץ בממשלה בעניין "אות ההגנה", כאילו הוא בלבד רשאי לקבוע מי לחם למען תקומת המדינה ומי לא.

אחר כך "שכח" להזכיר בין מיסדי ולוחמי "ההגנה" אישי-צבור שמשום מה לא חיבב אותם או, או אינו מחבב אותם היום.

כן "טעו" אנשיו במשרד הבטחון ו"שכחו" כביכול, ללא ידיעת ראש הממשלה, לכבר כראוי ב"אות ההגנה" כמה ממייסדיה וראשיה.

בשם הדימוקרטיה הישראלית פוסל ראש הממשלה אנשים ש"לא ראה אותם כנגב" ו"לא ראה אותם בחזית מלחמת הקוממיות".

ראש הממשלה אינו מסתפק בשלטון על ההווה. לבסוס מעמדו הוא זקוק לשלטון על העבר, על ההיסטוריה שלנו. גם בה הוא מרשה לעצמו לעשות כראות עיניו.

המלה היונית "הגמוניה" אהובה על ראש הממשלה. במפלגתו הוא קובע לעצמו הגמוניה בלתי-מעוררת. למפלגתו הוא תובע הגמוניה במדינה.

והתוצאה: המדינה - זה אני.

הסתדרות הציונים הכלליים

מפלגת המרכז

- 1) מי היה השדכן הראשון בעולם?
- 2) מה ההבדל בין "פישפש" ל"פילי"?
- 3) מה המשותף לכרושציב ואיינו האור?

תשובות

עליהן ועל עוד מאות שכמותן, תמצא בספריו של החידונאי שבח ויס, שהופיעו שוב במהדורות חדשות:

א) ושיודע לענות!

בתוספת מיוחדת לשנת העשור. המחיר: 2.500 ל"י

ב) העיקר שיהיה שמח...

חידות, שעשועים, 100 "פסג" טים" למסיבות וערבי החי. המחיר: 3 ל"י

להשיג בהוצאה:

אחיאסף ירושלים, בן-יהודה 36, ואצל כל מוכרי הספרים בארץ.

להשכרה ג'יפים ומכוניות פרטיות לנהיגה עצמית. לפנות: "עדיף" דרך פתח-תקוה 14, תל-אביב, טלפון 61718.

וותר קל עם אוניברסל!

מבכסת מרתחה סופר-סולט

למדו שפות

מהר וביסודיות בבית-הספר לשפות "קדימה" תל-אביב, בן-יהודה 74, טלפון 20314

נפתחים:

א) אולפניות לאנגלית ללימוד מרוכז (2 שעות ביום) למת-חילים ולמתקדמים וחוג לשיחה (Conversation) למש-תלמים על-ידי מורים מאנגליה. כיתות קטנות.

ב) קורסים לעברית, אנגלית וצרפתית למבוגרים מכל דרגות הידיעות וקורס מיוחד לשיפור הכתיב העברי.

ג) קבוצות נפרדות לאנגלית לתלמידי בתי-ספר יסודיים ותיכונים בחודשי החופש. לביסוס הידיעות ועזרה בכחיות. פרטים והרשמה: מ"9-12 לפנה"צ—9-3 בערב (פרט ליום ו').

פרס

הקומ

ה ידיעה היתה באמת מוזעזת: "סדי קולק ציחה להסיר את תמונתו של הצייר זריצקי ממקומה בתערוכת העשור," כתבו כתבי ירושלים לעתונתם.

הדבר אירע ביום שלפני פתיחתה הריש-מית של התערוכה. קולק פסע בעקבותיו של ביג'י, שסקר את המוצגים. תמונתו המודרנית של הצייר זריצקי, אחד מחתיקי אמני הציור בארץ, היתה תלויה במרכז המדור "הישגי הכלכלה".

קולק, שעוד היה תחת הרושם של דברי ביג'י, אשר רק רגעים אחדים קודם לכן אמר ש"אפשר עם אמנות מודרנית ואפשר בלי אמנות מודרנית", החליט לפעול מיד. הוא אימץ לעצמו את חלקם השני של דברי ביג'י, תורה להסיר מיד את התמונה ממקומה. היתה לו כל הסמכות לעשות זאת.

בתפקידו כחבר הוועדה הפרוגרמטית של התערוכה, היה קולק ממונה — יחד עם אברהם הרמן מן הסוכנות היהודית, יוסף בורשטיין מן המרכז לתרבות של ההס' תדרות, ראש ועדת העשור מאיר וייסגאל ושולם רוזנפלד ממעריבי — על הצד הרעיוני של המוצגים. "אין לזה מקום כאן!" פסק נער. הוזהר של ביג'י, שראה את יצירתו של זריצקי כבר כמה וכמה פעמים קודם לכן, מבלי שירגיש באי התאמתה למדור ולמקום שהוקצו לה.

למחרת זעקו אנשים חמס. לחברי הוועדה הפרוגרמטית נודע על הוראתו של קולק מן העתונות. מאמרים ראשיים התריעו על הצנוורה השרירותית, אשר מנהל משרד ראש הממשלה מטיל על יצירות אמנות שאינן מוצאות חן בעיניו. סופרים, משוררים, ציירים ואמנים החלו לפעול, קולק נאלץ לסגת. הוא הרזה לשנות את הוראתו הקודמת, תמונתו של זריצקי נגלתה באחת הפניות של אולמות הערוכה הבלתי-חשבים.

אחרי שגלתה במקום אחר, הסביר קולק את החלטתו לגבי תמונת-זריצקי: "תמונה גדולה כזו גוזלת את תשומת-הלב מעצם המטרה של מדור הישגי הכלכלה," תירץ במכתב להארץ.

לבסוף, שככה השערוריה. ערכה האמנותי האובייקטיבי של יצירת-זריצקי לא היה כה גדול, עד כדי כך, שיכול היה לשמש בסיס איתן לשולליה של הצנוורה האמנותית ה"שרירותית" בישראל. רבים מאנשי-הרוח התנחמו בכך שתקרית-זריצקי היתה תופעה בודדת וחריגנית. איש מהם לא ידע כי דווקא באותה שעה בה ניסה קולק לסטש מה שעולל בתערוכת העשור, מתחוללת בחדרי-חדרים מערכת נוספת, חריפה הרבה יותר, נגד הצנוורה האמנותית והסטרותית, הכובשת לאט אבל בהתמדה את מקומה במדינת-ישראל. היתה זה הקרב על טלע אדום.

★ ★ ★

הפגנה קודנית ברדיה

שבעים אדף איש הקשיבו לשירם של חיים חפר ויוחנן זראי בערבי ה" מחול של דליה. הזמר אריה לביא, שפתח את תוכנית תצוה של מפגן המחולות, ניגש אל המקורפון והודיע: "אשר לכם את טלע אדום, של חפר וזראי."

השיר הסתיים. הקהל השתולל במחאות כפיים סוערות, דרש לשמוע פעם נוספת. לביא המשיך בתוכנית. רבבות הצופים היו בטוחים כי יוכלו להוסיף ולשמוע את השיר שהתחבב עליהם — מעל גלי האתר, בתוכ-גיות כבקשתן או באחת מתוכניות הבידור. הם טעו. הם לא ידעו כי לביא פתח את תוכניתו בכוונה תחילה בהשמעת טלע אדום. היתה זו הפגנה קולנית נגד הצנוורה האל-מונית אך הסקנית השוררת במדינה, והמעדיפה להשאר אלמונית.

כי טלע אדום, כמו שני פמונים